

NATUURLIJKE WIJSHEID

**Zenmeesters, monniken, soefi's & literaire rebellen
over de helende krachten van de natuur**

samengesteld door Neil Douglas-Klotz

voorwoord van M. Amos Clifford

Natuurlijke wijsheid – Neil Douglas-Klotz

Oorspronkelijke titel: Wild Wisdom

© 2021 Neil Douglas-Klotz

Foreword © 2021 M.Amos Clifford

Oorspronkelijke uitgever: Hampton Roads Publishing Company Inc, Charlottesville, USA,
c/o Red Wheel Weiser LLC

© 2021 Ned. editie: Uitgeverij Panta Rhei, Katwijk

Nederlandse vertaling: Aleid Swierenga

ISBN 978.90.8840.233.3

NUR 720

Grafische verzorging: FTP-Focus to Prepress, Zoetermeer

Cover: "Tibet", 1936 Nicholas Roerich/Bridgeman Images

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Met dank aan de rechthebbenden voor de overname van de volgende vier fragmenten:

Lange wandelingen op blote voeten, *Rainer Maria Rilke*, uit *The Poet's Guide to Life: The Wisdom of Rilke*; © 2005 Ulrich Baer. Permission of Modern Library, an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC.

Bergen en zeeën, *Rachel Carson*, uit *Lost Woods: The discovered Writings of Rachel Carson*. Published by Beacon Press. © 1998 Roger Allen Christie. Permission of Frances Collin, Trustee.

Een alp worden, *Herman Hesse*, uit *Wanderung*. © Insel Verlag 2015. Permission by Suhrkamp Verlag. Fragment uit de S. Fischer-Verlag uitgave van 1920.

Verglijdend als een schaduw, *Nan Shepherd*, uit *The Living Mountain*. © Sheila M. Clouston 1928. Permission by Canongate Books Ltd, Edinburgh, Scotland.

Met dank aan Wakil voor zijn geweldige inzet en de verhelderende gesprekken en 'verblijdende' vondsten bij het vertalen.

Aleid

*Zielen werken door die onhoorbare woorden van de aarde.
De aarde onthoudt het ons niet, ze is vrijgevig genoeg.
De waarheden van de aarde liggen voortdurend te wachten,
ze zijn ook zo verborgen niet.
Ze zijn kalm, subtiel, niet op papier overdraagbaar.*

Walt Whitman, uit *De echte woorden*

Inhoud

<i>Voorwoord</i>	9
<i>Inleiding</i>	13
1. In het ongerepte woud	22
2. Uitzicht op de bergen.....	43
3. Enkel woestijn	63
4. De magie van water	85
5. Lessen uit de dierenwereld	107
6. Over kluizenaars en koningen	127
7. Het boek van de natuur lezen	149
8. Wild tot het einde toe.....	173
<i>Appendix: Stemmen van de wildernis</i>	187
<i>Bibliografie en aanbevolen literatuur</i>	193
<i>Over de samensteller en vertaler</i>	196

VOORWOORD

Zo'n twintig jaar geleden kwam ik, snuffelend in de bibliotheek van een klein zen-centrum in Californië, een Chinese tekst uit de 10de of 11de eeuw tegen, waarin de Meester zijn leerlingen opdroeg een plek in het wild te kiezen om daar te mediteren. Het was belangrijk welke soort plek ze uitkozen; het hing af van de aard van degene die mediteerde en welke hindernissen op het pad klaar waren om genomen te worden. Ik herinner me – maar herinnering is een onbetrouwbaar instrument – wat hij te berde bracht als volgt: bossen zijn een plek voor wie nog niet hebben begrepen dat alles met elkaar samenhangt. Rivieren zijn voor wie star zijn in hun denken en niet zien hoe begrip door vele staten heen gaat. Bergen met hun vergezichten en het feit dat ze zijn blootgesteld aan weer en wind zijn voor mensen van wie het ego zo opgeblazen is, dat ze niet verder kunnen kijken dan de beperkte verhalen van hun eigen wijsheid. Woestijnen maken dat mensen zich levendig bewust worden van de grote zaak van leven en dood.

Het kiezen van de juiste contemplatieplek is voor wie naar heilheid op weg is van groot belang. Het is essentieel de intieme band met de natuur in stand te houden. Die ideeën inspireerden me om een project op touw te zetten dat ik 'Coyote Zendo' noemde. Ik koos met regelmatige tussenpozen een plek uit in de ongerepte natuur en vroeg anderen zich daar bij me te voegen om te mediteren. Weg van de stille zalen van de tempel met hun kenmerkende geur van wierook en de iconografie van heilige afbeeldingen, ontstond er een andere geesteshouding. Gaandeweg kwamen de bomen, winden en schuwe schepselen tevoorschijn als de levende manifestatie van de Grote Zaak. Ook al hield ik nog zo veel van de tempel, uit-

eindelijk brak voor mij, net zoals dat bij de Boeddha gebeurde, de wereld open op plekken in het wild.

Ik ben twee keer naar die bibliotheek teruggegaan om de tekst te zoeken. Ik wilde zeker weten dat ik me die op de juiste manier herinnerde, maar mijn pogingen waren tevergeefs – ik kan de tekst niet vinden en herinner me de naam van de schrijver niet. Maar die bladzijden hebben in mijn geest een mythische plaats gekregen, een soort ‘verloren manuscript’ waar kracht van uitgaat. Ik heb dit altijd gevoeld als een verlies en het betreurd dat ik die wijze lessen misschien nooit meer zou tegenkomen.

Tot ik dit boek las.

De inhoud is gerangschikt op de oude manier waarop die Chinese meester dat deed. De stemmen die over de eeuwen heen tot ons spreken zijn die van het bos, de wateren, de bergen en de woestijn. *Hier zijn de lessen*, besefte ik toen ik bladzij na bladzij in me opnam. Elke tekst sprak me aan. Keer op keer voelde ik me gezien als ik keek naar de woorden waar zoveel inzicht uit sprak. De keuze op elke bladzij is een uitingvorm van heelheid en daarbinnen is er altijd één regel die me bijzonder treft, me doorboort als een pijl het hart. Door zo’n pijl worden we geraakt en geopend, zodat we meer kunnen zien.

Als ik zo vrij mag zijn je een manier aan de hand te doen om het boek te lezen – en erdoor gelezen te worden – dan is dat deze: zet als je gaat lezen, de tijd opzij. Besluit dat de klok er niet toe doet. Laat zonder te zoeken de woorden van deze leraren in je bezinken. Welke zinnen gaan als pijlen naar jouw hart? Merk op waar in je lichaam je bent doorboord, want het hart is niet slechts een fysiek orgaan dat zich op een bepaalde plek bevindt, maar wanneer wij in harmonie zijn met onszelf, wordt heel ons lichaam met iets van dat hart doordrongen en strekt dat zich tot daarbuiten uit. De wond die jij voelt wordt misschien gedeeld met de dichtstbijzijnde steen of een berg in de verte. Als dat zo is, is ook dat een pijl naar je hart.

De stemmen in dit boek verwijzen naar een vrijwel vergeten kennis: dat mensen op de aarde thuishoren, dat het land ons vermogen om er getuige van te zijn eert. De wildernis wekt een aangeboren, ongetemd verlangen in ons op. Dit verlangen is een soort wijsheid op zich. Het leidt ons naar ontwaken tot wie we zijn. Elke stap voorwaarts op dit pad is een juiste stap, een heilige stap. De hier bijeengebrachte schrijvers wisten dit diep vanbinnen. Door wat zij schreven kunnen we met hen in een ongerept, door de wind geteisterd landschap lopen, waarbij hun gezelschap dat is van leraren die wisten hoe je de stilte waarin ware kameraadschap rijpt moet vasthouden.

Tegenwoordig kunnen we de meeste natuurgebieden met een ontspannen, vrije geest betreden. We hoeven niet echt in te zitten over tijgers of grizzlyberen. Maar wilde plekken vergroten zelfs de kleinste fouten. Toen ik onlangs een gemakkelijk pad volgde in de woestijn van Nieuw-Mexico, leidde één moment van onachtzaamheid tot een misstap waardoor mijn knie ernstig werd beschadigd. De les van deze kwetsuur blijft zich ontvouwen, onze wonden dragen ook de stem van de wildernis in zich. We worden eraan herinnerd aandacht te besteden aan de details, niet te proberen het sneller te doen. Wat wordt aangeboden, wat we nodig hebben, steekt net als rijpend fruit op z'n eigen voorwaarden en in z'n eigen tijd de kop op. De reis gaat veel meer over hier zijn dan over daar komen. Daar heb je een ander soort kaart voor nodig. Daar is dit boek er een van.

Op deze bladzijden is de kennis van de oude Chinese meester mettertijd getransformeerd, net zo als het weer, de bossen en de bergen zelf zijn veranderd. Dat boekje waarnaar ik op zoek was, bevond zich aldoor in de bibliotheek van de wilde plekken. In *Natuurlijke Wijsheid* kwam het verloren manuscript weer bij me terug en daar ben ik dankbaar voor.

M. Amos Clifford, schrijver van *Your Guide to Forest Bathing:
Experience the Healing Power of Nature*

INLEIDING

Eeuwenlang hebben onderzoekers, mystici en zoekers uit vele tradities inspiratie gezocht in de natuur en in afzondering. Velen van hen spraken en schreven niet alleen over de wildernis, ze leefden er ook mee en brachten een boodschap terug in levende, ongepolijste woorden.

In dit boekje staan uitspraken en verhalen van een aantal vrouwen en mannen die hun wortels zo diep in de natuur lieten verzinken, dat de wijsheid die zij daarmee schiepen ons ook nu nog van dienst kan zijn. Hier vind je verhalen en uitspraken van de bekende Egyptische ‘woestijnvaders’ – en de minder bekende ‘woestijnmoeders’ – én de stemmen van Russische boskluizenaars, soefi-mystici, Schotse bergonderzoekers, Europese schrijvers, rondzwervende Chinese taoïsten, heremieten uit Kasjmir, Japanse zen-meesters, Amerikaanse natuurvorsers en wetenschappers en andere over het algemeen opstandige zonderlingen.

Velen van hen brachten afwisselend tijd door in eenzaamheid en in de maatschappij en daagden daarmee de status quo van hun tijd uit. Het woord wild betekent hier dus ook: onverwacht, niet gehoorzaamend aan een patroon dat hun cultuur als vanzelfsprekend beschouwde. Ze merkten dat ze buiten de maatschappij stonden, ja, zelfs vogelvrij verklaard waren, ofwel omdat ze daarvoor kozen of omdat ze nu eenmaal zo in elkaar zaten. Sommigen moesten daarom indirect communiceren – in metafoor, poëzie of verhaal.

Natuurlijk wordt hier door veel stemmen enthousiast gesproken en geschreven over de schóónheid van de natuur. Maar er zijn er evenveel die de ongetemde, ogenschijnlijke chaos van de natuur prijzen, waarin de grens tussen leven en dood klein en scherp is.